

Poštarina plaćena u gotovom

Pojedini broj 1--- Dinar

MALI ISTRANIN

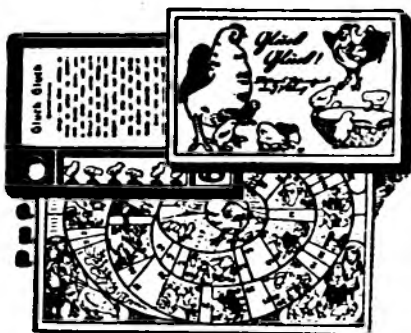

BISKUP DR. JURAJ DOBRILA

God. III.

1932

Br. 5.

Lijepa igračke

kao i hiljade vrsti druge robe nađete
u glavnom katalogu

Kastner i Öhlera

Zagreb, Ilica 4

koga dobivaju čitatelji „Malog Istranina” izvan Zagreba **besplatno**

TISKARA C. ALBRECHT (PETAR ACINGER)

RADIĆEVA 26 ZAGREB   TELEF. 3070

IZRADBA SVIH BANKOVNIH TISKANICA
KAO I ZA SVA TRGOVAČKA I PRIVATNA
PODUZEĆA - KNJIGE, BROŠURE I T. D.

SPECIJALNA IZRADBA PLAKATA

MALI ISTRANIN

GOD. III. ZAGREB, SIJEČANJ ŠKOL. GOD. 1931./32. BR. 5.

Biskup Dr. Juraj Dobrila

Dne 13. siječnja godine 1882. u 6 i pol sati na večer, preminuo je lijepom smrću u Gospodinu, komu je svega svoga vijeka vjerno služio, oplakan od stotina tisuća svoga naroda, koga je nehinjenom ljubavi ljubio, otac naš, preporoditelj i najveći istarski sin, Dr. Juraj Dobrila.

Ganutljiv bijaše njegov polazak s ovoga svijeta. Pol sata prije nego je izdahnuo skrajnim je naporom podigao desnu ruku, da njome još jedamput blagoslovi ne samo svoje prijatelje i znance, koji su žalosni i suznih očiju klečali uz njegov bolesnički krevet, nego u duhu i sav svoj dragi istarski narod, koji je u to doba okupljen oko svojih ognjišta, sa zebnjom iščekivao glase o stanju bolesti svoga biskupa.

»A ja, onda njegov kapelan, opazio sam njegovu nakanu, pa sam mu pomogao dići ruku, kojom je blagoslovio nas i prekrižio sebe, poljubivši raspelo. Dok smo svi mi naokolo plakali, on je mirno i pouzdano gledao u raspelo, koje je već ujutro postavio do nogu svoga kreveta. Zatim je dignuo oči prema nebu, pa ih opet spustio na nas, milo nas gledajući, dok ih napokon nije zauvijek zatvorio«. Tako pripovijeda svećenik Petar Flego, koji bijaše ondje prisutan i koji je vidio blaženu smrt biskupovu. Veliki je biskup bio mrtav.

Otada je minulo pedeset godina. — Pol stoljeća! Što se sve dogodilo u to vrijeme, kolike su bure i oluje prohujale nad glavama istarskih patnika, seljaka. — Porušila se u prah i silna prestolja, nestadoše moćne carevine, nekadašnjim tlačiteljima Istre zatro se trag. Pomrla su brojna pokoljenja. Mnogo se toga stubokom promijenilo.

Ali narod je naš ipak ostao. I duh Dobrilin u njemu. Ni za iskra nije jenjala ljubav koju goji u svom srcu za svog biskupa. I ne će ugasiti dok bude jednoga Hrvata u Istri.

*

A zašto je narod istarski toliko zavolio baš ovoga svoga biskupa? Zašto ga je učinio legendarnim junakom i svecem?

Treba se duhom prenijeti u ona vremena, da se uzmogne pravo razumjeti veličinu Dobrilinu rada.

Narod bijaše zapašten, preziran od gospode i izrabljiv. Njegova se riječ nije nigdje smjela čuti. O kakvim narodnim pravicama, o školama, ni govora. Seljak se osjećao robom, kmetom i uza svu golemu snagu koja se krila u njegovoj nutrini, nemoćan.

Tada se pojavi među njim Dobrila. Sam sin siromašnoga kmeta, uz nadčovječne se napore izdigao do biskupske stolice. I progovorio je s nje narodu svome riječima, koje je puk razumio. Riječima ne praznim i suho-

parnim, nego riječima, koje su bile pune žara i ljubavi do toga naroda. Nikakva, pa ma kako kićena riječ, ako ju ne provejava ljubav, ne može djelovati, ne može doprijeti do srca . . .

U obranu do tad izrabljivanog i prezrenog istarskog kmeta biskup je digao svoj glas i u saboru u Poreču i u Trstu i pred licem samoga cara u Beču. Glas ovako visoka dostojanstvenika, koji je nadaleko slovio kao muž krijepostan, pravedan i svet, nije mogao ostati bez odjeka. — O zahtjevima se našega puka počelo voditi računa.

Razumijeva se, da se je glas o biskupovom zauzimanju za narod, o njegovoj dobroti i plemenitosti pronio Istrom kao munja. U seljačkim se domovima i nije o drugom onih godina govorilo nego o »našem biskupu«. U svakoj potrebi, u svakoj nevolji hitalo se k njemu. A on se nije ni na čiju molbu oglušio. Svima je pomogao. Bistrije seljačke mladiće o svom je trošku slao u škole, svu je svoju imovinu porazdijelio u korisne narodne svrhe. Za duševnu utjehu naroda izdao je prvi hrvatski molitvenik za puk u Istri, »Oče, budi volja tvoja«. Narod ga je objeručke prihvatio, čitao iz njega i molio se u svakoj duševnoj potrebi. Taj je molitvenik ostao do dana nadašnjega najdraža knjiga istarskoga seljačkoga puka.

Navadati što je sve biskup Dobrila, hrvatskom narodu u Istri učinio, bilo bi nemoguće.

»Prošao je, čineći dobro« . . . Tim riječima svetoga pisma rečeno je sve. Sve one brojne škole, koje su se kasnije digle, gimnazije, knjižice, sokolska i druga nebrojena kulturna društva i sve, uopće sve, što je Istra naša, probudena i osvještена, imala, samo je plod sjemena koje je veliki naš Dobila posijao.

Velikan Dobrila otišao je s ovoga svijeta onako siromašan, kao što je i došao. Neposredno prije smrti razdijelio je sav imetak u korist istarskih đaka, seljačkih sinova.

Skromno je i pokopan, na groblju Svete Ane u Trstu. — Nije mu ispunjena želja, koju je opetovano izrazio, da bude pokopan među seljacima na groblju kod Majke Božje pod Bermom.

Njegove svete kosti ne počivaju u mramornom Panteonu. I kad bi tko htio pokušati, počinio bi svetogrde. Skromnost je najljepša vrlina velikih istarskih sinova.

Ali postoji jedan Panteon velebniji od piramida, velebniji od svih hladnih i ledenih Panteona. To je duša dobroga naroda našega istarskoga, u kojoj je pohranjen svijetli i svetački lik Dobrilin, to je srce, koje ga nikad ne će iznevjeriti i koje će, kod bude jednoga našeg čovjeka u Istri, paliti vječno svjetlo pred likom biskupovim, oganj žark ljubavi do tog svog najvećeg sina.

Slava biskupu Dobrili!

Pod tuđinskim jarmom

(Istiniti događaj).

I.

U selu bijaše škola, crkva i oružnička stanica. Milan je pohadao školu i crkvu. Karabinijere nije volio i klonio ih se gdje god je mogao. Oni se rugahu barba Jakovu i teti Foški, što ne znaju talijanski i govore »barbarski« jezik. Prijete seljacima, da će ih sve pozatvarati, ako budu i dalje pjevali hrvatske pjesme. Tukli su i zatvorili gospodina župnika, jer nije htio s ljudima razgovarati talijanski. Djecu su zlostavljali, kad bi ih zatekli, da govore materinskim jezikom. Milan im nije mogao nikada oprostiti, što su ga, dok je još polazio treći razred vukli za uha i kosu, jer nije htio vikati »živila Italija«.

Sada je Milan išao u četvrti razred osnovne škole. Čuo je, kako seljaci govore, da danas škole ne vrijede mnogo, jer djeca u njima malo nauče. Učitelji su svi Talijani, koji ne znaju hrvatski, a djeca ih najčešće uopće ne razumiju. Milan je znao prilično talijanski, ali je radije čitao hrvatske knjige, koje mu je kod kuće davao njegov otac.

U četvrtom razredu bijaše učiteljica Sicilijanka, koju su četvrtoškolci zvali »koza«. Ona nije razumjela dječake, ni oni nju. Kad je neko odgovarao, ona je tada ljutito vikala »cosa« (čitaj: koza), a to znači: što? Tako su je dječaci nazvali koza, možda je tako ne bi bili nazvali, da nije bila s njima zločesta.

Milan je sjedio u predzadnoj klupi; u prvoj su sjedila dva sina talijanskoga trgovca Bertolda. Samo s njima postupaše lijepo učiteljica, a sve druge je danomice tukla i nazivala najpogrdnijim imenima. Zato je dječaci nisu voljeli. Prkosili su joj i zadavali stotinu jada. »Slavenski robovi!« — izdirala se je ona na njih. — »Dobro znam, tko vas uči, da budete neposlušni. Oni vaši roditelji u suknenim kaputima platiće to meni skupo«.

Tako je na njih vikala i onda bi kao vjetar pojurila van po brigadjera (zapovjednika karabinijera). On je stanovao u susjedstvu i ulazio u sobu odmah iza nje. Djeca su ustajala i u najvećem strahu čekala koga će brigadjer pograbit i izbatinati. To se ponavljalo češće, pa su daci navikli na to i mirno snosili batinjanje. Bili su tihi, ali iz njihovih očiju sjevala je mržnja i težnja za osvetom.

Poslije takvih dana, kad je učiteljica i brigadjera zvala u pomoć, četvrtoškolci su bili neko vrijeme plahi. I ne bi se nikada bunili, kad ih ne bi sama učiteljica izazivala. Nije joj bilo po volji ni ovo n ono. Svi su radili krivo, samo su dva Bertolda dobivala pohvalu. Zato su ih ostali u razredu smatrali neprijateljima, upirali su u njih prstom i zvali ih »digići«.

Jednoga dana nezadovoljstvo je u četvrtom razredu doseglo vrhunac. Imala se pjevati nova pjesma. Dosad su se pjevale različite talijanske pjesme, koje su hvalile Italiju, a grdile Slavene i druge narode. Djeca su ih pjevala, iako nerado. Sada je učiteljica izmislila jednu novu pjesmu, u kojoj je bio i ovaj stih:

»Mi ćemo biti mali Talijani, jer mrzimo jezik svinjara«.

Kao dogovoreni dječaci stadoše odjednom kašljucati. Učiteljica je bjesneći udarala petama o pod i davala takt. Uzalud. Dječaci su tvrdo odlučili da neće pjevati ove pjesme. Učiteljica pohrli po brigadjera. Kad je u školsku sobu ušao brigadjer sa još dva karabinjera s puškama, dječaci su probljedili i ušutjeli kao zaliveni. »Da ste odmah pjevali, vi slavenski psi!« — vikao je na njih brigadjer. Niko osim dvojice Bertolda ne pokuša ni otvorit usta. No i oni posramljeni odmah umukoše. Brigadjer je uhvatio Milana, koji mu je stajao na dohvat. Tresao je i lamao njime, da su ostali mislili: Ubiće ga! Milan je stiskao zube i šutio. Njegovih drugova se je to zlostavljanje kosnulo, pa su jedan za drugima briznuli u plač. Učiteljica se srdila. Brigadjer je smrsio kroz zube neku kletvu i odgurnuo nogom izmučenog Milana. Zaprijetio se još jednom i izašao zalupivši vratima.

II.

Milanov otac bio je tkalac. Dok su seljaci imali mnogo ovaca, nosili su vunena odijela, koja im je on tkao. Sada je ovaca bilo manje, jer su ih seljaci morali prodati da plate Talijanima velike poreze i nepravedne globe.

Milan je u slobodno vrijeme uvijek bio uz oca. Odmatao je i zamatao vretena i tako pomagao svome ocu. Seljaci, koji su dolazili u radionicu, govorili su: »Milan će biti vrijedan čovjek i biće na ponos svojih roditelja i zemljaka«. Njemu je to godilo i još se većma predao poslu.

Onoga dana, kad ga je brigadjer onako teško zlostavljao, ušao je Milan u očevu radionicu odlučivši da ocu ništa ne kaže. No otac je zapazio da s njime nije sve u redu.

Seljaci su pripovijedali, kako je u nekom drugom selu izgorjela škola, zbog čega su zatvoreni mnogi seljaci, koje su optužili, da su podmetnuli vatru. Milan je vrtio kolovrat i mislio, kako bi se radovali njegovim drugovima, kad bi izgorjela i njihova škola. Tada ih više ne bi tjerali u školu i mučili, razmišljao je on.

Mislio je tako Milan, a posao mu nije išao od ruke. Boljelo ga. Brigadjer ga bijaše udario nogom. Kad je došao k njemu njegov školski drug Mirko, bilo mu je lakše.

Mirko nije ni riječju spomenuo brigadjera. Izvadio je iz džepa pismo, koje mu je pisao stariji brat, koji bijaše pobjegao preko granice i pošao u gimnaziju u Zagreb. U pismu mu je javljao, kako je u Zagrebu lijepo. Tamo uče i pjevaju u svom jeziku, a profesori i ostali daci vole ga, jer je mali Istranin. Milan je pozorno slušao i dogovorio se s Mirkom, da će njih dva pisati jedno pismo bratu i javiti mu, kako je kod njih u Istri.

Pisali su istoga popodneva. Bilo im je teško pri duši. Nisu bili vični svoje osjećaje stavljati na papir. Pismo je glasilo:

»Dragi brate i prijatelju! Ti si sretan, a mi smo nesretni. Ti se veseliš, a mi plačemo. Tebe hvale, a nas tuku. Tebi je škola raj, a nama je pakao. Kako bismo mi ljubili vaše učitelje, da su kod nas. Kako bismo veselo pjevali naše pjesme, a ne smijemo ni govoriti u svom jeziku, a kamo li pjevati. Kako nam je teško klicati: živila Italija! Ako ne klićemo batinaju nas. Tuće nas učiteljice, tuće nas i brigadjer. Mi šutimo i sanjamo, kako bi lijepo bilo, da učimo hrvatski i da naše majke i oceve niko ne zove »robovi« i »psi«. Mnogo pozdravljamo tebe, tvoje drugove i učitelje«. — Mali Istrani Mirko i Milan«.

Kad su pročitali još jednom pismo, njihove oči orosiše se suzama. Jedna je pala na pismo i razlila se u obliku pečata.

III.

Drugi dan Milan nije išao u školu. Njegov otac je doznao za brigadjerovo nedjelo i odlučio da se na njega potuži. Brigadjer ga je primio u kasarni i još prije nego je Milanov otac rekao zašto je došao, skoči on na njega:

»U pravi si čas došao! Protiv tebe podnesena je prijava da učiš svoga sina vaš barbarski jezik. Ne znaš li da se to smatra protudržavnim činom i kažnjava se sa šest mjeseca zatvora. Ti si uapšen!«

Milanov se otac zabezeknuo, stao je kao prikovan i nije smogao ni riječi. Nešto ga je gušilo u grlu. Nakon kraće stanke zaridao je, kao dijete. Brigadjer se je zlobno smijeshio i stavljajuć mu okove na ruke pakosno je govorio: »Sve bih vas povješao, slavenski robovi!«

U kući Milanovoj zavlada je velika žalost. Majka je bolno naricala, a Milan se skutrio u kut i brisao suze. Dolazili su susjedi, tješili ih i obećavali pomoć. Milana sve to nije utješilo. Njemu su s ocem odnijeli svaku utjehu. Za sve je smatrao krivine učiteljicu i brigadjera.

Ni dan kasnije nije išao u školu. Sjedio je uz majku, koja je uz ognjište grčevito plakala. I on je neko vrijeme plakao, a onda je sklopio ruke i skrušeno molio za svoga dragog tatu i mamu.

Nešto prije podne poslala ga majka u dućan. Morao je proći mimo škole. Učiteljica je upravo u tom hipu banula na vrata. Valjda je hrlila po brigadjera. Opazivši Milana pojuri k njemu i povukavši ga za ruku poviče na nj: »Ništarijo, klatiš se naokolo, a u školi te nema već drugi dan. Čekaj, prirediću ja tebi objed, kao što sam ga skuhalo i onom buntovniku, tvom ocu«. —

Tako je vikala na nj i vukla ga u školski hodnik. Milan se nije opirao. Znao je da će morati neko vrijeme odsjediti u školskom zatvoru.

U tu svrhu je služio zahod. Ta se neprijatna prostorija nalazila kraj četvrtoga razreda. Dok ga je onuda gonila učiteljica, njegovi drugovi stajahu tihi i kroz rastvorena vrata vidješe što se je dogodilo Milanu. On je glasno zaplakao, ali učiteljica ga je bez milosrda porinula u zatvor i zalupivši vratima zaključala ih.

U zahodu je bilo hladno. Kroz jedini prozor duvala je unutra bura.

Kad je učiteljica pustila Milana na slobodu, bijaše već mrak. Bijaše sav pomodrio i drhtao je od studeni.

IV.

Kod kuće je našao majku, gdje spava. Jadnica čitavu prošlu noć nije ni oka stisnula. Milan ju je sažalno pogledao, prekrizio se i nečujno ju poljubio u čelo. Zatim je izašao iz sobe. Drhtavim rukama dohvatio je kutiju šibica, a zatim silno uzbuđen pojurio prema dvorištu barba Jakova. Nitko ga nije vidio. Samo je šarko barba Jakovljević zalajao jednom, ali prepoznavši Milana, pokorno zašuti. Milan se došuljao do prozoru zahoda, gdje je danas onako nemilosrdno bio zatvoren. Sa par skokova vješto se uspeo na prozor i provukao kroz tijesni otvor. Vrata zatvora bijahu samo pritivorena. Oprezno se otšuljao u prvi kat, gdje se nalazio učiteljičin stan. Na hodniku bijaše nekoliko klupa. S malo papira potpali pod klupama vatru. Klupe su počele gorjeti, a zatim i pod. Milan se stisnuo u kut, gdje ga vatra nije mogla doseći i stade posmatrati, što će se dogoditi.

Vani je duvala žestoka bura. Vatra se brzo raspirila. Pucketanje i dim probudi učiteljicu i ona u košulji izleti iz sobe i stade zapomagati. Malo zatim čulo se vani sve jače komešanje. Ljudi su vidjeli vatru i pritrčali. Milan se još bolje stisnuo u svoje zaklonište i skamenio se od straha. Dim je i njega počeo gušiti i on bi bio najradije potrčao van, ali se bojao, da ga ne uhvate. Odlučio je ostati. Dva seljaka doprla su bila do prvoga kata, gdje je harala vatra. Milan je čuo kako govore: »Pustimo, neka gori! To je prst Božji. Bog hoće da pokaže Talijanima, da škole nisu tu, da se u njima uče djeca mrziti na svoje očeve i matere, zato, jer su Slaveni!«

To su bile posljednje ljudske riječi, koje je čuo. Seljaci se povukoše, a plamen se naglo širio. Milan je skrušeno sklopio ruke i molio za oprostjenje. Dim ga je gušio, a oganj, koji se sve većina približavao, počeo ga peći. Polako je počeo gubiti svijest. U tom trenutku sruši se pod njim sa silnim praskom pod u hodniku, gdje se je bio pritajio.

*

U selu nije nitko znao, kako se porodila vatra. Škola je do temeija izgorjela. Učiteljica je jedva iznijela živu glavu skočivši kroz prozor. Milana su tražili i čekali, ali ga nisu našli. Izgorio je posvema. Ljudi su držali, da je pobjegao u svijet od straha pred brigadjerom i učiteljicom. Njegova majka još danas plačući govori, da će se Milan vratiti, kad otiđu Talijani.

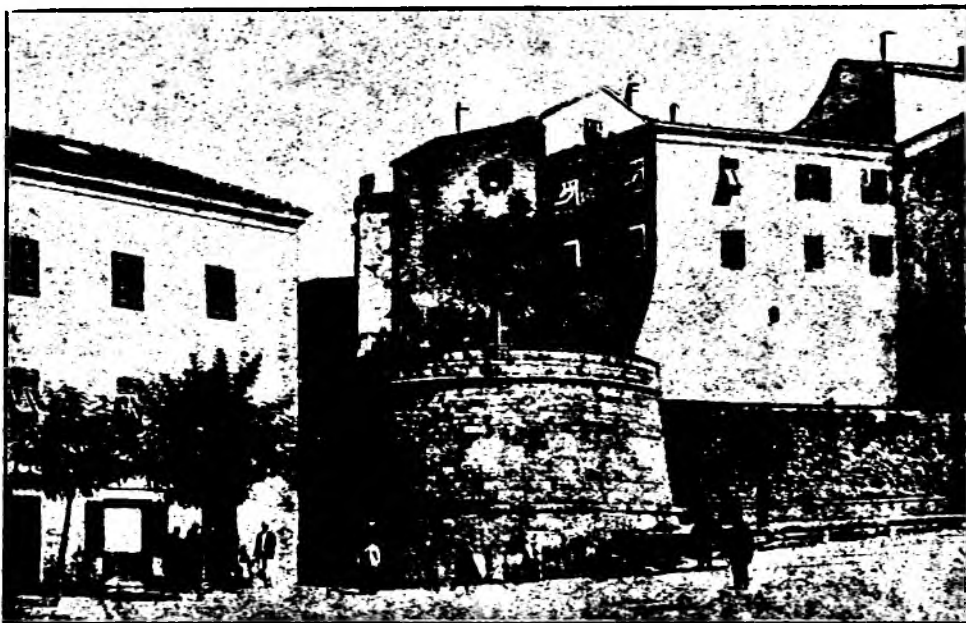
Srećko Dobrila.

Lijepa naša Istra

Pogledajte tvrde ove zidine. Bog znade tko ih je gradio, nu našom su krvlju zalivene. Svud uokolo grada živi naš narod, bistri seljak, koji je dao svijetu najveće umove. Tko ne zna Matiju Vlacića diku njemačkog protestantizma? Naše je to dijete, naša krv.

U tim se zidinama skrivahu Mlečani, koji su gospodarili našim narodom svuda naokolo. Grabili su, gdje su stigli, ali su zato i mnogu gorku progutali. Upravo se ovih dana, dne 19. siječnja navršuje 403 godine, što su junački Uskoci jedne noći udarili na taj grad, sa osam stotina momaka i skoro ga svega spalili. Iza toga pošli su na obližnji grad Plomin, tamo posmicali Mlečane i utvrdili se u gradu. Mletačke galije dohrlile su ispred

LIJEPA NAŠA ISTRRA: Grad Labin

Rijeke, gdje su se nalazile opsjedajući grad, pa da će osloboditi Plomin od Uskoka. Naišle su na tvrd orah. Uskoci su im vještim pucanjem iz topova sa gradskih zidina potopili tri galije, i raspršili vojsku, koja se bijaše iskrcala na kopno. Mlečani su odjurili glavom bez obzira u Zadar.

Danas se stari ti zidovi ruše. Gdje su Mlečani, gdje slava nekadašnje kraljice mora, gdje duždevi ponosni? A naš je narod još ondje. Pastir je sjeo na kamenu ploču i na lik Markovog lava, pa zasvirao u svoju frulu.

Sto se je gospodara izmijenilo. Sto silnika izredalo. I svi su nestali, kao da ih nikada ni bilo nije. Ali narod je ostao. Živ, svjež, neslomljen.

I ovo će proći, što ga danas tišti. Nestat će nasilnika i mučitelja, a naš će narod ostati. O današnjim će gospodarima pričati kakav pusti kamen, na vjetru će vijoriti poderana crna košulja, da plaši ptice u žitu, i to će biti sva slavna prošlost današnje tužne sadašnjice. A narod će ostati.

Majmun Klok, mali Jožić i njihove vragolije

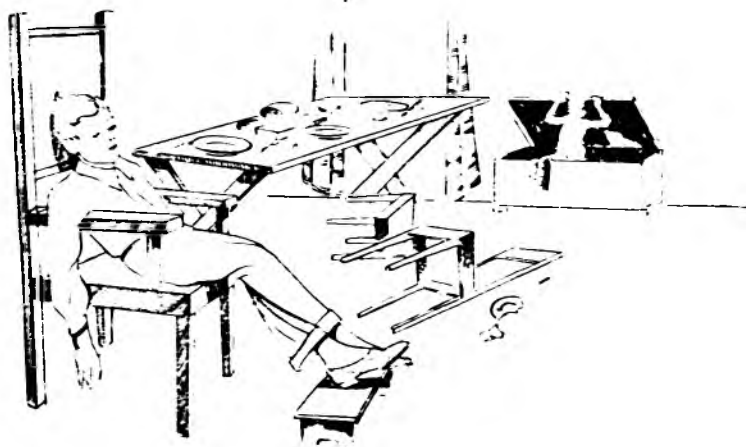

Kako smo u zadnjem broju čitali Klok su se i Jožić prve večeri u Istri dosta dobro proveli. Kad su ono upali kroz dimnjak u kuću nekih Talijana, pobjegoše preplašeni »digići« glavom bez obzira, a naša dva junaka, ne budi lijeni, sjedoše za njihov stol i udri večerati.

A bilo im je i potrebno. Dva su dana letjeli u košari balona, lebdeći između neba i zemlje, gladni i žedni, šibani vjetrom i kišom.

Kad su se dobro najeli i napili stadoše drijemuckati.

»Hajde, Klok, da spavamo!« rekao je Jožić i povalio se u naslonjač. Klok se stade obazirati tražeći ne bi li našao kakav mekaniji ležaj. U jednom kutu ugleda nekakav sanduk, digne poklopac i veoma se obraduje. U sanduku su naime bili lijepo složeni stolnjaci i Klok se, ne razmišljajući mnogo, uvuče u sanduk i povali na njih.

Umorni kako bijahu za čas su zaspali ko zaklani.

Nijesu dugo spavali. Talijani su digli pravu hajku. Dojuriše fašisti i karabinieri oboružani poškama i nahrupiše u sobu.

»Aha! Tu je taj zlikovac, koji provaljuje u tuđe domove kroz dimnjak«, graknuše na Jožića, koji je mirno spavao.

Dva ga fašiste spopadoše, gurnuše ga šakom pod rebra i baciše mu na ruke teške lance.

Silna buka probudila je i majmuna Kloka. Pridignuo je malo zaklopac sanduka i nemalo se preplašio videći u sobi toliko oboružanih vojnika i žandara. Zirkajući iz sanduka pritajio se i čekao što će se dalje dogoditi.

Umalo što nije kriknuo i majmunski zaplakao od žalosti kad je vidio kako vode okovana Jožića u tamnicu.

»Eto«, mislio je u sebi »kakovu sam poparu skuhao svom prijatelju. Samo zbog mene, ludoga majmuna on sve to podnosi. Zbog mojih ludorija zatvorio me ono čika Ilija u kokošinjac. Jožić me spasio, a ja ga digoh u balon. I evo kako je završio moj siromašni mali prijatelj. No, čekaj, družo, ne će tebe tvoj Klok napustiti. Ti si njega izbavio iz kokošinjca, on će tebe iz tamnice. Hoće, pa ma se ne zvao više Klok!«

Tako je mudrovalo majmunče u sanduku razbijajući sebi glavu, kako da pomogne Jožiću, koga bijahu već odveli u tamnicu.

Kad su već svi otišli diže se Klok pa da će za njima.

»Brr! kako je hladno!« strese se od zime, jer vani je zaista bilo studeno. Nije šala tu su prvi dani siječnja.

Sva su vrata na tamnici bila čvrsto zatvorena. Na svim prozorima debele rešetke. Kako će unutra? No njega nije mnogo zato glava boljela.

Da se nekako obrani od studeni, uzme iz sanduka jedan bijeli stolnjak i ogrne se njime. Zatim se uputi u noć da pronade tamnicu u koju su fašisti odveli Jožića.

Ta kuda se sve verao i penjao, dok je još živio u prašumi. Na najvišu se paomu znao popeti u jednoj sekundi. Omotao bi rep o tanku granu i bezbrižno se njhiao, dok bi se druge životinje čudom čudile njegovim majstorijama.

Tako je uradio i sada. Dohvatio se žlijeba, u tren oka već je bio na prozoru i provukao se kroz rešetku unutra. Našao se u nekom dugačkom hodniku, po kom je šetao stražar, zvoneći svežnjem velikih ključeva. Na sve strane vrata s rešetkama, kroz koje su provirivali zatvoreni istarski seljaci. — Na jednom prozorčiću ugleda Klok i Jožića, kako pruža ruke.

»Uhu! Uhu! Uhu!« zareži majmun i zaleti se kao strijela na stražara.

A stražar umalo da nije umro od straha. Tko ne bi. Pred sobom ugleda iscereno lice jedne utvare, zaogrnuto bijelim plaštem, koja se bacila na njega i stala mu grebsti lice, oštrim svojim čaporcima.

Na smrt preplašeni stražar bacio je i ključeve i svjetiljku i stao bježati što ga noge nose, preskakujući sve po tri, četiri stepenice.

A naš Klok dohvati svežanj ključeva i skoči do vrata Jožićeve ćelije, pa ih brzo otvori, Jožić je bio slobodan.

Pa što mislite, što je učinio? Zar mislite da je sam pobjegao kroz slobodan i ni od koga čuvani izlaz?

Ne! Pokazao se vrijednim i valjanim dječakom. Uzeo je ključeve i pootvarao vrata svih ćelija iz kojih su nahrupili van naši istarski seljaci, koje bijahu fašisti zatvorili zato, što su pjevali hrvatske pjesme i što se nijesu htjeli potalijančiti.

Tada su svi zajedno pobjegli napolje na slobodu: velika skupina seljaka, pa Jožić i na koncu Klok.

Seljaci su znali što ih čeka, uhvate li ih ponovno karabinieri, zato su predložili Jožiću i Klocku neka svi zajedno pobjegnu preko mora u Jugoslaviju.

I zaista svi oni potrčeaše do mora, ukrecaše se u ladicu i da će preko Kvarnera prema Velebitu. U to se Jožić nešto zamisli, pa reče:

»Podite vi, draga istarska braćo, preko. I ti Klok možeš poći s njima. Ja ostajem, hoću da upoznam ovaj narod, u koji me sudbina bacila. Istrani će me sigurno rado primiti i štititi, koliko budu mogli.«

»Hoće, momče hoće!« odvratiše svi seljaci. Reci im da si ti onaj Jožić od »Malog Istranina« i svi će te voljeti.

»A vi, kada dodete uslobodnu domovinu sve mi pozdravite. Kažite učitelju, da Jožić nije pobjegao iz škole, što ne bi znao zadaću. I mojoj mami kažite, da ću se vratiti, kad upoznam Istru, u koju me sada, ne znam da li sreća ili nesreća, nanijela.«

»Zbogom! Zbogom!«

»Klok, zar ti ne ćeš u ladu!« upita Jožić majmuna. Majmun nije odgovorio ništa, jer kako znamo on ni ne zna govoriti. Umjesto odgovora privinuo se bliže Jožiću i lijepo ga pogledao.

»Ti dakle ostaješ sa mnom? Hvala ti, dobri družec«, reče Jožić i pogladi životinju po kudravoj glavi. Klok je veselo poskočio.

Međutim se lada bila već otisnula i zaplovila prema istoku. Jožić i Klok još su neko vrijeme mahali i pozdravljali istarske hjegunce, a zatim se okrenu i vrata u selo, koje je još spavalo.

Talijani su se bili pozatvarali u kuće i drhtali od straha sve pričajući kako je iz oblaka pao u selo sam davo — potari ga sveti Križ! — u društvu nekakvog dječaka, pa da širi strah i užas među Talijanima. I molili su i škropili se svetom vodicom, da ih izbavi te pokore.

A mi znamo da taj nečastivi i njegov pomoćnik nisu bili nitko drugi nego naša dva junaka Klok i Jožić.

Što su još sve u Istri uradili čut ćemo drugiput.

Luka Kirac

prvi Dobrillin učenik — najveći istarski mučenik

(Povodom prve obljetnice njegove smrti)

Dana 3. siječnja 1931. preminuo je u Rakotulama, zabitnom i zapuštenom selu zapadne Istre — kuda ga bijahu zatočile talijanske vlasti — po Luka Kirac.

Sedam je punih godina čamio poput uhvaćena orla, sputanih krila, u toj pustoši, pravoj istarskoj Crnoj gori. Pod paskom, u zatočenju, bez slobode. On, buntovnik, revolucioner i fanatični propagator slobode. Od prvih dana rata pa sve do svoje smrti 1931. povlačen po tamnicama, internacijama prisilnim zatočenjima, pretrpio je za pravednu stvar svakojake muke. Ali snaga je njegova duha bila tolika, da ga ni najteže patnje nijesu mogle pokolebati, ni najveći progoni satrti.

Perseveravit usque ad finem. — — Smrti je jedinoj uspjelo da ga slomi.

Dok su drugi, mnogo veći, naoko i jači od njega, ne mogući više izdržati pakla, uskočili preko, da odahnu bar pod stare dane u slobodi, pop Luka toga nije učinio. Prošao je sa svojim narodom svu Kalvariju patnja i ostao s njime do kraja.

»Kako bih mogao da ga ostavim sada, gdje je više no ikada potreban okrijepe«, običavao bi govoriti. »Pa zar bi meni ono bio život? Nema ment života izvan moga naroda, izvan ove zemlje i pustih staza njenih . . .«

I ostao je unatoč nagovaranja brojnih njegovih prijatelja i poštovatelja, koji su htjeli da ga odvedu preko, kako bi bar posljednje dane mogao sprovesti u miru i pokoju . . .

Narod je to znao. Na muci se poznaju junaci. Sama svijest, da je njegov pop Luka s njime, da ga nije ostavio, davala mu snagu. Nije bilo potrebno da govori, krijepi i bodri. Narod je osjećao njegovo prisustvo, i to mu je dostajalo.

Zato je i bdio nad njime i čuvao ga kao zjenicu oka svoga. Kad su jedne večeri oboružani fašisti dojurili na kamijonima u Rakotule, da ga napadnu, selo koje je pazilo na svaki šušanj, skočilo je na noge kao jedan čovjek. Jedna žena pohrlila je do zvonika i udarila u sva zvona, da dađe znak za uzbunu. I u tren oka žuljave su i izmučene seljačke ruke po-grabile puške i skočile na dušmanina, koji je pred tolikom narodnom snagom morao ustuknuti i odjurio je glavom bez obzira da takav mučki napad nikad više ne obnovi.

Trećega siječnja, prije godinu dana, zaklopio je svoje umorne oči. Tek mrtvom bje mu dopušteno da se vrati u svoj rodni Medulin.

Trebalo je vidjeti one nebrojene tisuće seljačkog puka, iz čitave zapadne i južne Istre, koji je kao obezglavljen hrlio tko u Medulin, tko u Rakotule — jer ne bijaše pravo poznato, gdje će biti ukopan — da se pokloni prahu svog najiskrenijeg prijatelja, druga, boreca, vode i oca, pa da sažme u onoj suzi, koju će pustiti na njegov grob svu svoju dušu, sve svoje osjećaje, svu ljubav, koju je prema njemu gojio, a koju mu za života nije smio vidno pokazati.

Popa Luke nema više. Mučeničko mu tijelo krije skromni humak siromašne istarske zemlje rodnoga mu Medulina, zemlje koju je toliko volio, kojoj je posvetio sav svoj život, i koju nije htio da ostavi, nego se vratio u nju da i sam postane jedan posvećeni dijelak njezin.

*

Luka Kirac rodio se u Medulinu 27. rujna 1860. godine od seljačkih roditelja. Osnovnu školu je pohađao u svom rodnom mjestu. Veliki biskup Dobrila, čije se 50-e godišnjice smrti također upravo ovih dana spominjemo, zapazio je bistro seljačko daće i uzeo ga među svoje prve gojence, da stvori od njih gardu apostola i buditelja hrvatske narodne svijesti u Istri. Poslao ga u gimnaziju u Senj.

Bijaše to burne 1872. godine, godinu dana nakon pogibije Kvaternikove. Mučenička smrt rakovičkih heroja, o kojoj se nesumnjivo u redovima omladine u Senju mnogo govorilo, snažno je djelovala i na dušu mladog istarskog poletarca. I tom je notom, buntovnom i neslomivom obilježen sav kasniji rad popa Luke, koji postade fanatičnim borecem za slobodu. U tom ga je uvjerenju o potrebi beskompromisne žilave borbe na svim linijama i sa svim dušmanima našega naroda, učvrstio kasnije, kad je tri godine zatim nastavio nauke na tadašnjoj hrvatskoj gimnaziji na Rijeci. Ante Starčević, čije je glasilo »Hrvatska vila« na Sušaku, dao mladom junaku posljednje poticaje.

I zaista, godine 1885., kad se je nakon četirigodišnjih bagoslovnih nauka u Gorici, pojavio kao mladi kapelan u Marčani, njegove se godinama spremene osnove počele pretvarati u djelo.

Poletan, neumoran i pun zanosa, budi narod, osvješčuje ga i diže. U narodu nastaje neko gibanje, previranje. Glas o popu Luki na daleko se proćuo. Porečki biskup, Talijan Flapp, hoće da ga zauzda, pa ga pozivlje u Poreč, da ga imade neprestano na oku. Povjerava mu pastvu u selima »extra muros« izvan grada. Pop Luka ni tu ne miruje. — Uz dužnosti prema Bogu znade da imade i dužnost prema svom zapuštenom narodu. Nastavlja u duhu svog velikog učitelja Dobrile.

Biskup ga i opet baca u južnu Istru, u Krnicu, pa zatim u Rakalj, odanle u Barban, pa u Ližnjan, gdje je tek nakon desetgodišnjeg kapelanovanja konačno postigao župu. Godine 1908. dolazi u svoje rodno mjesto Medulin, gdje ostaje do početka rata, kadno ga austrijske vlasti interniraše i poslaše u progonstvo, koje je bilo pravi križni put. Iz zatvora u zatvor, iz logora u logor, vječno pod paskom, okružen doušnicima i denuncijantima.

God. 1918. vraća se u Medulin, da ga digne i obnovi. Nu tek što stiže uapsiše ga talijanske vlasti, koje su međutim bile okupirale Istru i otpreme ga u Sardiniju opet u konfinaciju. 1921. puštaju ga konačno kući, ali ga drže pod najoštrijom paskom, dok ga konačno 1924. ne zatočiše u Rakotulama, pustom selu na Motovunštini, odakle se nije smio nikud maknuti. Tu je i umro.

*

Sav rad toga našeg velikana mogao bi se okarakterisati jednom riječju: b o r b a za narodne pravice. On je bio borac. svim srcem, svom dušom, svim osjećajima. Borac z a p r a v d u! Pravi pučki tribun. Izvrstan govornik, čije su riječi raspaljivale, jer su bile prožete s r c e m, budio je, oduševljavao, dizao. Nije bio nikakav preponizni sluga Božji, nego vojnik, pravi narodni junak! Jašeći na konju, kasao je neumorno od kuće do kuće, i danju i noću, krijepio narod, budio ga i poticao. A imao je sjajan način oduševljavanja. Vječno se zanosio u slavnu prošlost našu slovinsku i hrvatsku, poput Kačića, samo s mnogo više snage i junaštva. I zanosio narod pričajući mu o slavnim djedovima i županima, koji su nekad bili svoji na svome, strah i trepet sitnih i podmuklih Latina.

Narod je gutao svaku njegovu riječ, volio ga i obožavao. 1908. šalje ga u sabor u Poreč kao zastupnika seljačkih općina južne Istre od Medulina do Kanfanara. I tamo se je osjetila njegova prisutnost. Uvijek je bio među pukom tražio u njemu bistrije seljake i odgajao ih u svom duhu. I odgojio je čitave čete seljačkih boraca, onih neznanih junaka, koji su ponijeli na svojim ramenima sve naše nekadašnje prvake, noseći ih od pobjede do pobjede, koje su oni sami izvojevali, da vodama dađu već zrele plodove. Na tim seljačkim boreima učenicima velikoga popa Luke, leže svi uspjesi naši u južnoj Istri.

Na tim i takovim seljačkim boreima počiva i d a n a s sav naš otpor, sva naša neslomiva narodna svijest, kojoj se i mi i čitav kulturni svijet, divimo. Kad ga je ostavila sva inteligencija, kad je prepušten sam sebi i na milost i nemilost dušmanu, taj narod stoji neskršen, nepokolebiv u svom nacionalnom uvjerenju.

Baš u tom radu sastoji se sva veličina popa Luke tog najvatrenijeg borca za prava seljačkoga puka, najvećega pučkog tribuna, apostola naše narodne ideje, svećenika našega narodnog vjerovanja, uzor-karaktera, poštenja i ustrajnosti.

*

Još je jedno veliko i uzvišeno čuvstvo bilo u don Luke, koje je za-pravo i bilo ono glavno što ga je gonilo da radi, što je pokretalo svim njegovim akcijama, što mu je davalo svu snagu.

To je bila l j u b a v do naroda u kom je nikao, do zemlje, koja ga je rodila. I kad, sapet, nije više ništa mogao uraditi za njeno dobro, on se baca na proučavanje njezine povjesti, ne kao historik, hladni analitičar i sakupljač događaja, nego kao apostol. Svim se svojim bićem baca na izučavanje njene prošlosti, sakuplja čak i kamenje pa i samu zemlju, študira je i analizira prevrće i miluje. — Tu našu pustu i nikad zaboravnu dragu istarsku zemlju.

Takav je eto bio naš svećenik, vođa i buditelj pop Luka Kirac.

Dobrilin prvi učenik, istarski najveći mučenik.

Slava mu!

Moj otac

Još dite je bija, kad svojin ocon jame je kopa,
divlje je strane prikapa, ke nikad matika ni takla.
S prstima zemlju je kupija, u školje za loze je zgrta,
i mladu korunu na njivah je sadija, da brajde ogradi od puta.

Po tujih deli je mladost proveja, kopanji su žuljili rame,
to drago rame, ča je toliko truda podnilo za me.
Na tujen stinu je vadija, tuju je zemlju nagraća,
pedeset lita teškega čela jedina i sva mu je plaća.

Kada san ja, u gradu. u školu hodija i bili kruh ija.
on je po vas dan u čruen kruhu tuju travu kosija.
Kako su lipi po zimi u teploj školi bili moji ditinjski dani,
a tamo vani,
u stini, na moru i vitru su delali trdi očovi dlani.

Šunu je sika, stinu lomija, od stine novce je kova.
nikad mu dan ni prez dela se finija, ni dlan mu mirova.
Pragi ča on je isklesa kite lipe crikve i hiže,
ma stari otac sve novo kamenje podiže,
i z rukom čvršćen od stine. kako ripu ga riže.

I svako lito na novo tuče se z moren i išće sriću na njemu,
sve noći z veslom se muči i vajk se nada dobremu.
Vajk je u delu. po suncu. po vitru. po daždu i zimi,
po danu i noći.
To je očov život. i nikad ne će drugaće živiti moći.

Mate Balota

Zemlja naših sanja

Mila, krasna, ukraj mora
Naše sunce, naša zora,
Draga kao čarna bajka,
Što je djeci priča majka...

Njene kuće po dolini
I erkvice na visini,
Sve lovorje i sve cvijeće,
Slatki miris davne sreće,
Pa i njezin kamen hladni
Mi ponijesmo sobom jadni.

Mi podjosmo. . Ali ona
I glas meki njenog zvona
U srcu nam baš duboko
I naše je gleda oko,
U pamet nam Bog upiso
Za nju našu vječnu miso!

Ne treba joj reći ime
Mi živimo samo s njime...
Kad je pala crna tama
Njena j' duša pošla s nama.

Rikard Katalinić-Jeretov

Bilješke

Prilog »Malog Istranina« za odrasle. Posljednjem broju našega lista bijasmo dodali zaseban prilog namijenjen ovdješnjim našim odraslim prijateljima. Kao što smo naglasili, učinili smo to zato, da na taj način upoznamo šte veći broj ovdješnjega naroda s našom Istrom, njezinim nekadašnjim danima slavnih borba i pobjeda, te današnje njezine Kalvarije.

Podesnijeg puta zaista nije bilo, nego li poslužiti se ovim našim **Malim Istraninom«, koji je u razmjerno vrlo kratko vrijeme stekao silnu popularnost i nepodijeljenu simpatije cijeloga ovoga naroda, a napose njegove omladine.**

Tim ćemo putem nastaviti. Nu da sebi ne stvaramo nepotrebnih troškova, tehničkih i administrativnih poteškoća, taj će prilog biti sastavni dio ovog, našeg »Malog Istranina«. Naš će list prema tome biti povećan i izlaziti će na više stranica nego do sada. Cijena će mu međutim ostati i nadalje ista, dakle samo JEDAN DINAR.

Svakome mora biti jasno, da se ovakav list za jedan dinar ne može dati. Ne bi ga dali ni mi, jer nas same više stoji, kad ne bi računali na to, da će nas naši prijatelji poduprijeti. Tko god može neka pošalje i više nego što iznosi pretplata, pa makar taj dar iznosio samo jedan ili dva dinara.

Prijatelji, braćo i rodoljubi, poduprite nas. Radi se o našoj i vašoj Istri, za čiju se sreću i bolju budućnost svi borimo. Sjetite se »Malog Istranina« svakom prilikom, kod svake zabave, u svakom društvu.

B. Lorini, Split. Stvar, o kojoj nas pitaš vrlo je šakaljiva. Povodom našeg članka »Prevratni dani u Puli 1918. god.« u broju 4. našeg lista, pitaš, da li je zaista baš admiral Koch bio imenovan prvim jugoslavenskim admiralom, ili je to bio kapetan Vuković-Podkapelski, kako to piše admiral Stanković u svojim zapisima. Danas su skoro svi ljudi, koji su učestvovali u tim događajima, živi, pa bi trebalo dirnuti mnoga njihova lična pitanja, a u to je teško zalaziti. Sud pak o nekim našim mrtvima bio bi jako nepovoljan. Držimo, dakle, da još nije došlo vrijeme da se o tim događajima definitivno govori i piše.

Konkretno, da li je od strane Narodnog Vijeća u Zagrebu prvi bio postavljen Koch ili Vuković nije od važnosti. Svakako Vuković kada je poginuo nije znao da je admiral. One noći, prije potopljenja **Viribus Unitisa«** na kom je bio komandant, Vuković je do pola naći bio u Šišanskoj ulici br. 24. (kuća Krmpotić) kao kapetan linijskog broda, a Koch je imao manji rang. Ali Koch je bio izabran na mornarskoj skupštini, gdje je izvršeno konstituisanje puljskog Narodnog Vijeća, za povjerenika (komesara). Koch je dakle bio revolucionarni komandant mornarice i Narodno Vijeće moralo je da ga postavi za admirala, jer je bilo postavljeno pred gotov čin.

Tako ti stoji stvar, a opširnije ćeš moći čuti istom nakon mnogo godina.

Prijatelji Malog Istranina

Naš apel na ovdješnji narod u zadnjem broju priloga za odrasle nije ostao bez odaziva. Riječi, koje smo upravili ovom narodu, naglasivši mu, da smo s njime jedno, da smo sastavni njegov dio, krv njegove krvi i meso njegova mesa, pa da otklanjamo svako separiranje od njega u bilo kojoj formi, najugodnije su se dojmile svih prijatelja Istre.

Nama je milo, što možemo konstatirati, da se nijesmo prevarili, kad smo računali, da nijesmo osamljeni, da nijesmo neka grupica beskućnika, emigranata, nego da smo snaga, dok smo nerazdruživi i neotudjivi sastavni dio ovoga naroda.

Stari jedan zagrebački rodoljub, koji je prije dvadeset godina, kad se osnovala tzv. »legija hiljade za Istru«, bio jedan od prvih njezinih članova, donio nam je u fond MALOG ISTRANINA 1000.— Din. i rekao: Nikada, ni prije, ni sada, Istrane, koji bi došli u ove krajeve, prem su bili tuđji, austrijski, državljani, nije narod naš smatrao nekim tuđjincima, došljacima, doseljenicima. Ovo je vaša zemlja, vaš grad, vaša Domovina. Nema te sile, koja bi vas mogla ni prije, a ni sada, od nas odijeliti i napraviti vas tuđjincima. Sva su vam naša vrata, sva naša sreća širom otvorena. Vi ste ovdje kod kuće, kao i pod onom vašom dragom Učkom. Vi ste naša najdraža djeca i znajte da niste sami, da smo mi za vama . . . «

Na te riječi nijesmo mogli, a da tog starog našeg prijatelja od sreće ne izljubimo i izgrlimo.

Osim njega sjetili su nas se i mnogi drugi prijatelji. Gosp. Rudolf Ivančić, trg. zastupnik iz Zagreba, pročitavši naš apel »Za Istru!« sabrao je među prijateljima 2000.— Din, koje nam je na samu Novu Godinu donio kao svoju »dobru ruku«. Gosp. Josip Kovačić, trgovač iz Zagreba, telefonirao nam je iz vlastite pobude i izjavio, da će »Malom Istraninu« davati pripomoć dokgod bude list izlazio. Isto tako i gostioničar g. Marko Branica, kroz jednu godinu dana.

Iz Splita nam oduševljeni omladinac B. Lorini saopćuje svoju radost i zahvalnost, a da o prokušanom našem i starom prijatelju g. Ljubi Garčini iz Beograda, te Mati Baloti iz Subotice ni ne govorimo.

Osim toga sjetili su se prilogom u fond »Malog Istranina« još i ovi naši prijatelji:

Po 3.— Din: Vinko Gažić, D. Stoliv;

Po 8.— Din: Antun Stifanić, Virovitica; Cily Jovinović, Šestanovac;
Natko Lahman, Split; Olga Albrecht, Rtanj; Blaž Rogutić, Kraljevica; Ljudevit Iveša, Split; Hotel »Krka«

Krk; Stanko Ivančić, Gjenović; Toma Cukon, Subotica; Ljubica Bajić-Gašparin, Zamet; Karmelo Cvitanović, Igrane; Dr. Josip Avelini, Hvar; Anton Lipovž, Divulje; Roko Peričić, Zagreb; Ante Milotić, Zagreb; Branislav B. Oplanić, Beograd; Milan Deprato, Novipazar; Nikola Široki, Krapina; Ida Jereb, D. Lastva; Marko Jerković, Drniš; Evald Velčić, Sušak; Ante Širola, Smederevo; Dr. J. Štajduhar, Zagreb; Alojz Kovačić, Jastrebarsko;

Po 18.— Din: Franjo Gospodnetić, Makarska; Josip Zidarić, Đenović; Dragutin Zajiček, Tivat; Ante Maretić, Beljevina-Feričani; Ankica Dobrila, Senj;

Po 20.— Din: Dr. Ante Gropuzzo;

Po 38.— Din: Dr. Andrija Karčić, Ruma, Roman Lah, Donja Lastva;

Po 50.— Din »Selčan«, Sušak;

Po 100.— Din: Milan Vapa, Beograd;

Po 300.— Din: Općina Štrigova.

Svima se najljepše zahvaljujemo u ime svoje i u ime zarobljene istarske braće, koja toga sama ne mogu da učine.

Molimo usrdno i druge prijatelje i imućnike, da se sjete u svakoj prilici našega lista, pa da pošalju, koliko mogu u fond.

A i svi oni, koji još nijesu namirili pretplatu, neka to odmah učine, jer su troškovi štampanja veliki. Bude li svaki pretplatnik učinio svoju dužnost i što prije poslao ako nikako ne može više, barem onih dvanaest dinara, list će moći izlaziti na 32 stranice, bogato ilustriran, s biranim sadržajem, koji će interesirati i velike i male, a stajaće uza sve to i nadalje tek jedan dinar.

Bila bi vječna šteta, a i sramota, da zbog nemarnosti pretplatnika list samo kuburi i životari, a možda čak i zapne.

Naglasujemo, da se kod našeg lista ne izdaje niti jedna para ni u ime nagrade urednicima, ni suradnicima, ni za naplatu za vođenje administracije, koja je i te kako velika, ni za prostorije, pa čak ni za telefon, koji nam je jedan prijatelj besplatno ustupio.

Ovo je list, koji vodi i drži samo ljubav, samo idealizam.

Josip Kovačić

trgovina košaračke, četkarske
užarske, sitarske i drvene
robe

Zagreb

Mesnička ul. 1   Telefon 6596

TISKARA PERKO

vlasnici:

Aleksandar Perko i Miroslav Reputin
Zagreb, Gundulićeva ul. 26 - Tel. 5069.

izrađujemo prvoklasno sve štamparske poslove kao:
listovne i zaključne papire, posjetnice, re-
klamne karte, račune, kuverte, letake, pla-
kate, brošure i t. d., — solidno i brzo.

Tražite bezobvezne ponude.

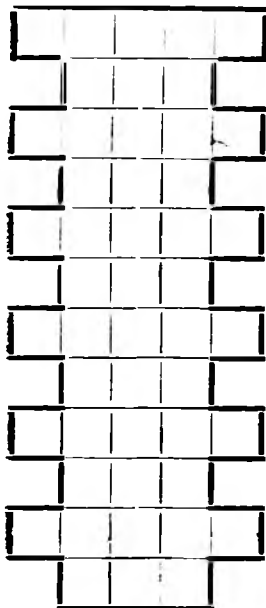
Zagonetke i odgonetke

ZAGONETKE

Ispunjalka

(Sastavio: Maik Šimović, Hamzići)

I.

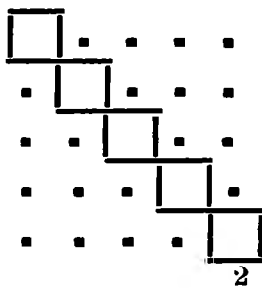
čita se rado
jači od čovjeka
muško ime
voli svatko
naša rijeka
kukae
zanimanje
doba
biljka
žensko ime
dio ptice
naša rijeka

II.

od 1 do 2 vrlo zanimivi časopis

Ispunjalka

(Sastavio: Luka Grgurević, Zagreb).

riba
vrst zagonetke
vidi se na sjeveru
južno voće
rijeka u Istri.

2

od 1 do 2 glasoviti pjesnik.

Rebus (Maik Šimović)

OR

Z

ODGONETKE

Odgonetke zagonetki iz br. 4.

- 1) Rebus: Čokot
- 2) Rebus: Gundulić
- 3) Ko šta čini sebi čini
- 4) Rebus: Kosovo polje
- 5) Skrivačica: Istra.
- 6) Zagonetno ime: Mali Istranin.
- 7) Kraljev hod: Kupujte i čitajte Mali Istranin.

Ispravno su riješili: Marinko Dražin, K. Kambelovac, Ksenija Kobasica, Bakar; Dajina Gržinić, Slav. Brod; Maik Šimović, Hamzići; Luka Grgurević, Zagreb (djelomično).

Dok je oluja bjesnila

Zaurrali su vjetrovi, zaridali svi vi-hori, more se uskomešalo iz dubina. Munje sijevaju, gromovi treskaju, kiša pljušti. Sastal' se nebo i zemlja. Čitav urnebes.

U malenoj jednoj izbici neke kućice, što se šćućurila uz greben pored same obale morske, gori kandilo pred ikonom sv. Nikole. Pored kamina stoji zgurena mlada jedna žena, a do nje sjedi dječarac. Njezin sinčić. Obojici su misli upravljene na njihovog hranitelja, koga već davno ne vidješe. Pomorac je.

»Mama, ja se bojim za svoga tatu«, proemizi dijete.

»Oluja će pasti. Uzdajmo se u Milosrdje Božje. Poslije oluje sinuće sunce. Uvijek je tako bilo. Inače ne znači da ako ovdje oluja duva, da se i brod, kojim plovi tata, nalazi na uzburkanom moru«.

U taj par udari snažan talas o zid kućice, da se je iz temelja potresla. Dijete se prestrašeno skupi i pribi se uz majku. A ona nastavi da govori nekim spokojnim glasom:

»Nad našim glavama prohujalo je više vihora; rušili se domovi, razbijale se ladje. A mi, koji smo ostajali, hvalili smo Bogu. I dizali smo nove domove, gradili smo nove brodove«.

»Pomolimo se, majko, Bogu, da mine ova oluja. Pomolimo se i za našeg tatu«.

»Pomolićemo se Bogu da se utišaju sve oluje što haraju nad našim krajevima«.

»Da li je Istra naš kraj?«

»Ona je tvoja uža postojbina. U jednom njenom selu ugledao si po prvi put svjetlost svijeta«.

»A kad ćemo onamo?«

»Kad nad njom sine sunce, sunce slobode.«

Vjetar je urlao. Vihor je ridao.

»Sine moj!« reče majka i poljubi svoje razumno čedo u čelo.

A onda i majka i njen sinčić kleknuše i sklopiše ruke. Oči obratiše k nebu. Dugo su tako ostali bez riječi, bez trzaja na licu. Tek su se njihove oči polako, vrlo polako sklapale, dok ih vjedje potpuno ne skloniše. U simfoniji morskih valova krilila je pred prestolje Svevišnjega skrušena, nijema, bez riječi izricana, iz srca naviruća molitva njih dvojice, majke i sina. Molitvom su se uticali Bogu za spas njihovog hranitelja i slobodu njihove mile postojbine, Istre.

»Majko, zašto mi nismo ostali u Istri?«

I na to je majka predočila djetetu prilike kakove vladaju u zarobljenoj Istri.

... Morali su da se sklone pred zvjerovima u ljudskoj koži. On je bio nejačko čedo, koga je ona povijenoga na rukama nosila, kad su jedne noći kršom napustili dom svojih praotaca i u čameu se prevezli preko Kvarnera, te se sklonuli na slobodnom ostrvu na koje sada živu.

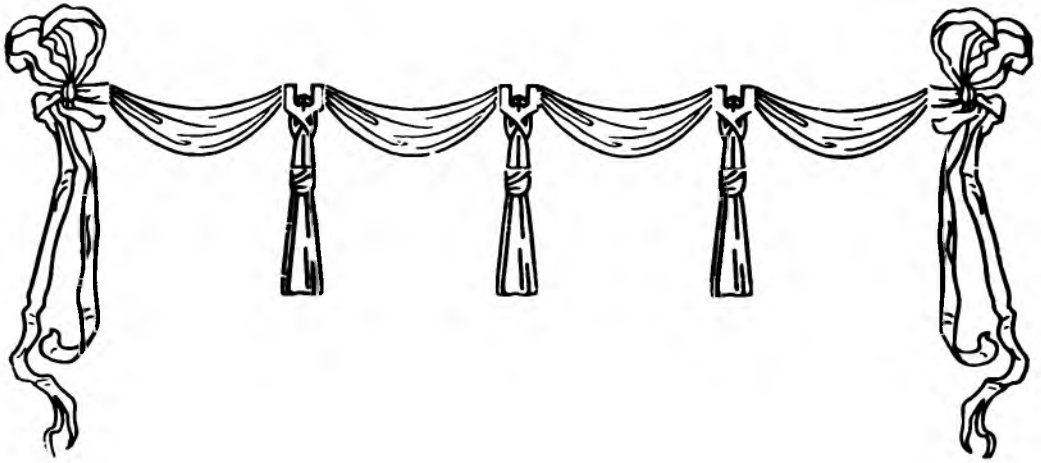
Tako sve do zore majka je pričala svom sinčiću. A kad je zora granula, dijete je usnulo majci na krilu.

Probudilo se je dijete, a sunce je bilo već visoko odskočilo. Djetetu zasinu oči od veselja. Približi se k prozoru i pogleda u pravcu dalekih istarskih plavičastih planina. I gle! Djetetu se pričinilo kao da nad njima još uvijek vijori strašan vihor. Mutne su. I kao da su sjetne i nevesele...

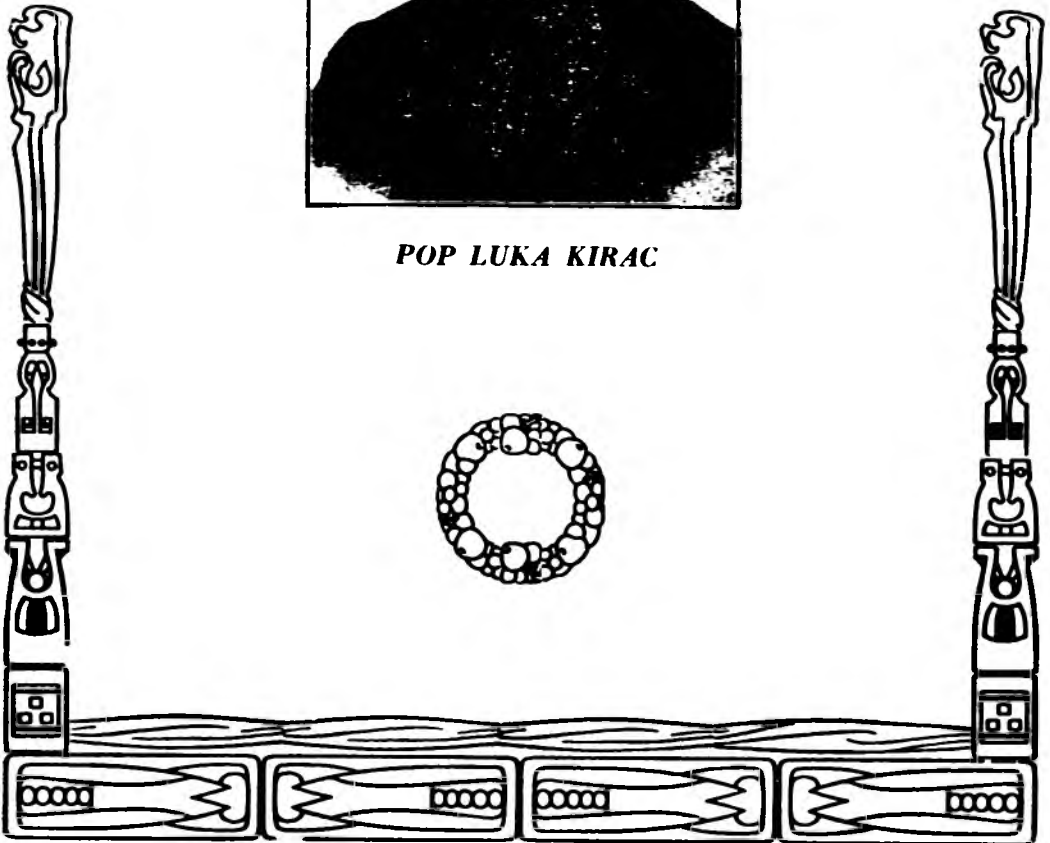
Na poziv djeteta i majka njegova pogleda u pravcu dalekih istarskih planina, i, ma da je sunce sijalo, i njoj se učini, da su nad njima nadviti tmasti oblaci. I njoj se učini da je istarsko stijenje u tom času tužno, sjetno i neveselo...

(Beograd)

Ljubidrag Garčina

POP LUKA KIRAC

Građevno asfaltno poduzetništvo

Inženjera Ljudevita Deutscha

nasljednik

Antun Res

Zagreb

Janjić i Nevečerel

Zagreb — Ilica 40

najveći izbor finog
rublja za gospodu

Gostiona

Marko Branica

Nova Ves br. 2.

Sastajalište Istrana. Na glasu,
jer pruža gostima sve ugodnosti:
primorska jela, dalmatinska vina,
dva igrališta za „boće“ i kuglanu.
Posjeduje lijepu bašcu. Prepo-
ruča se Istranima.

M. Jungwirth

Zagreb, Jurišićeva ul. 28

popluni, madraci, perje, stalno
na skladištu,

Primaju se popravci popluna.

Proizvod suhomesnate
robe

M. Mokrović

Zagreb

Primorska ul. 10   Telefon 50-94
Jelačićev trg 4   Telefon 57-11

Gj. Draženović

trgovina željeza i boja

Zagreb

Maksimirska 51.   Telefon 79-86

MODNI KROJAČKI SALON ZA GOSPODU

A. SLAVEC

ZAGREB

Ilica — Mesnička ulica broj 1   Telefon broj 74-43.

ODLIKOVAN ZLATNOM MEDALJOM

I „GRAND PRIX“-OM U NICI

Vlasnik, izdavač i odgovorni urednik: Ernest Radetić, Zagreb, Boškovićeve
ulica 20. — Tiskara C. Albrecht (P. Acinger), Zagreb, Radićeva ulica 26.
Za tiskaru odgovara Petar Acinger, Zagreb, Gundulićeva ulica 22a.